

Op welke leeftijd trouwt men in de 19^e eeuw in Martenslinde?

Uit diverse onderzoeken is gebleken dat de gemiddelde leeftijd waarop men in het midden van de 19^e eeuw trouwt, voor de bruidegom rond de 33 jaar ligt en voor de bruid rond de 30. Dit kon u al lezen in ons vorig artikel over Onwettige kinderen.

Hoe dit in Martenslinde was, hebben we uitgezocht aan de hand van de aktes van de burgerlijke stand. Uit deze gegevens blijkt inderdaad dat de huwelijksleeftijd bij zowel mannen als vrouwen hoger is in de 19^e dan in de eerste helft van de 20^e eeuw.

In het begin van de 19^e eeuw (*) is de leeftijd waarop de man trouwt (uitgedrukt als mediaan) 35 jaar en voor de vrouw 29 jaar.

In het midden van die eeuw is de huwelijksleeftijd licht gedaald tot respectievelijk 31,5 bij de man en 27,5 jaar bij de vrouw en aan het eind van de eeuw ligt die nog lager, op respectievelijk 28 en 26 jaar. (*) de data zijn gebaseerd op de gegevens van de periode 1811 -1824, 1844-1861 en 1891-1901.

Hoewel de meeste huwelijken gesloten worden tussen twintigers en dertigers met weinig leeftijdsverschil, is duidelijk dat het vroeger vaak anders was, ook in Martenslinde!

Een weduwnaar hertrouwt meestal.

Als een moeder van een gezin met jonge kinderen overlijdt, hertrouwt de vader over het algemeen binnen hetzelfde jaar met een vaak jongere vrouw. Dat is begrijpelijk, want zorgen voor een groot gezin en werken als kostwinner gaan moeilijk samen!

Daarvan zijn er een aantal treffende voorbeelden in Lin, zoals het gezin van Joannes Mauritius Nassen en Joanna Catharina Kenis, dochter van onderwijzer Kenis. Hier worden 3 kinderen geboren (waaronder Joannes Julianus die later burgemeester zal worden en algemeen bekend is als de 'Oud-burgemeester'). Bij de geboorte van het 4e kind in 1887 overlijdt de moeder en daarna ook het kind. Een jaar later hertrouwt de vader met Marie Therese Lenaerts (beter bekend als 'Trees'). Met haar krijgt hij nog 6 kinderen, waarvan er drie in Martenslinde blijven wonen, telkens met een eigen bijnaam: *van Nolke*, *van Pé en Liske op de Berg*, en *van Treze*. Hier zijn bruid en bruidegom in beide huwelijken zowat leeftijdsgenoten.

Maar het kan ook anders, zoals bij Joannes Martinus Oosterbosch (beter bekend als '**Kriskes Jang**'). Zijn eerste vrouw Anna Maria Wijnen krijgt zonder problemen 8 kinderen, maar enkele dagen na de geboorte van het 9^e kind, dat levenloos ter wereld komt, overlijdt de moeder. Acht maanden later (op 24 augustus 1894) hertrouwt de vader met Cornelia Hensen, 12 jaar jonger; zij krijgen nog 6 kinderen.

Er zijn meerdere voorbeelden van oudere mannen die trouwen met een veel jongere vrouw, zeker als de man weduwnaar is. Zoals de 52-jarige Godefridus Meesters uit Mopertingen, die in 1811 in Martenslinde trouwt met de 25-jarige Cornelia Nulens, spinster uit Martenslinde. Godefridus is handarbeider en is sinds 1806 weduwnaar van Genoveva Meesters uit Eigenbilzen; zij overleed 3 maand na de geboorte van hun negende kind.

Meestal is de bruid jonger dan de bruidegom, maar het kan ook anders!

Jan Julianus (°1885), de enige van 4 kinderen uit het eerste huwelijk van Joannes Mauritius Nassen die overleefde, trouwt ook tweemaal. Maar niet omdat hij achterblijft met jonge kinderen want het eerste huwelijk blijft kinderloos: in 1908 trouwt Jan Julianus, die dan 23 jaar oud is, met de 51-jarige Anna Marie Josefina (Fine) Nassen. Na het overlijden van zijn vrouw in 1943 trouwt de dan 57-jarige Jan Julianus een jaar later met Josephina (Fina) Zegers (26 jaar, van boerderij 'de Capiteijn'). Hij heeft dus zowel een oudere als een jongere bruid gehad.

De zuster van pastoor Vranken trouwt op 57-jarige leeftijd.

Hoewel de meeste huwelijkspartners trouwen op een leeftijd tussen 25 en 35 jaar, zijn er ook wel die veel later trouwen. In een aantal gevallen gaat het dan om tweede huwelijken, maar niet altijd. Het valt op dat er zowel mannen als vrouwen zijn die meer dan 50 jaar zijn als ze trouwen.

Dat is o.a. het geval bij Pierre (Petrus) Nassen (°1777) uit de grote vierkantshoeve die in de Spauwerstraat lag (tegenover de boerderij van Tieleke). Pierre is schepen en op 36-jarige leeftijd trouwt hij met de 57-jarige Cornelia Vrancken uit Kleine Brogel. Cornelia is de zuster van E.H. Vrancken die in de periode 1795-1839 pastoor is in Martenslinde.

Drie jaar na haar huwelijk overlijdt Cornelia en daarna trouwt de 42-jarige Pierre met de 36-jarige Clemens Cuvelier uit de winning van Alden Biesen. Zijn jongere broer Jan Frans (°1782) is de overgrootvader van Jan Nassen, *de Koster*.

Ook de vroegere veldwachter Lambertus Biesmans trouwt met een jongere vrouw.

Maar een weduenaar neemt soms ook zijn tijd om opnieuw te trouwen, zoals veldwachter Lambertus Biesmans (°1760). Zijn vrouw Gertrudis Lunskens is 11 jaar jonger en geeft hem 5 kinderen (waarvan er enkele vrij jong sterven), maar toch overlijdt ze in 1809. Pas 10 jaar later, in 1819, hertrouwt hij met Sibilla Brendels, die 29 jaar jonger is en met wie hij nog 2 kinderen krijgt. Diezelfde Sibilla is 4 jaar eerder in zijn huis bevallen van een onwettig kind, Barbe (Barbara), dat bij hun huwelijk gelegitimeerd wordt. Negen maanden na hun huwelijk wordt hun zoon geboren, Corneille Biesmans. Vader Lambertus is echter drie maanden eerder, op 3 augustus, gestorven.

Zijn halfzus Catharina Biesmans trouwt met een jongere man.

Maar het omgekeerde gebeurt ook wel, zij het minder vaak.

Catharina Biesmans (°1773) is de dochter uit het tweede huwelijk van Joannes Biesmans (°1714) met Elisabeth Wolfs en daarmee de halfzus van veldwachter Lambertus Biesmans. Catharina trouwt eerst met Libertus Mooren en krijgt 9 kinderen met hem, waarvan er drie in Martenslinde geboren worden (Christianus (°1796), Joannes (°1797) en Henricus (°1802)). Na het overlijden van haar man hertrouwt Catharina, die inmiddels 36 jaar oud is, met de 21-jarige Gisbertus Theunissen uit Waltwilder.

Een ander voorbeeld hiervan: Joanna Nassen (zus van Jean Nassen, de grootvader van de oud-burgemeester) krijgt als ongehuwde vrouw twee zonen: Mathijs in 1823 en Pieter in 1825. Beide kinderen krijgen haar familienaam: Nassen. Op 12 april 1825, één maand nadat haar tweede zoon Pieter geboren is, trouwt Joanna, die dan 30 jaar oud is, met de 21-jarige Martinus Motten. Ze krijgt nog 5 kinderen met hem die allemaal de familienaam van hun vader krijgen: Motten

Trouwen omdat er een kind op komst is?

Bij een aantal echtparen wordt er snel na het huwelijk een kind geboren. Studies hebben uitgewezen dat ruim helft van de koppels voorhuwelijks betrekkingen had in de jaren 1800, en dat 30 à 40% zwanger was bij hun huwelijk (zie artikel over Onwettige kinderen). Waarschijnlijk heeft de zwangerschap het trouwproces gestimuleerd.

Bij één echtpaar is dit wel zeer opvallend, nl. bij Jean Biesmans en Cathrine Nulens, beiden 34 jaar oud, hij is handwerker en zij spinster. Jean en Cathrine trouwen op 12 februari 1817 en drie dagen later, op 15 februari, wordt een tweeling geboren: Lambert en Nicolas. Ze overlijden echter al snel, Nicolas op 3 maart en Lambert op 15 mei.

Idem bij het echtpaar Biesmans-Bernkens (of Bienkens): in februari 1823 trouwt Hermanus Biesmans met Maria Bernkens en in juni van datzelfde jaar wordt hun dochter Mechtildis geboren.

Ook bij het echtpaar Souverijns-Ridders wordt al snel een kind geboren. De 23-jarige Petrus Souverijns, handwerker uit Riksingen, trouwt in juli 1859 met Anna Maria Ridders (29 jaar) uit het Broek, en wordt één maand later vader van Martin Leonard.

Hetzelfde zien we gebeuren bij Renier Nassen (°1847) en zijn echtgenote Anna Catharina Panis (°1872). Renier is 51 jaar, landbouwer en woonachtig in de Spauwerstraat als hij op 21 juni 1899

trouwt met de 27-jarige Anna Catharina Panis, dienstmeid uit Diepenbeek. Twee maand later, op 14 augustus, wordt hun dochter Margaretha Maria geboren, die heel jong zal overlijden.

Kortom, de soms frappante leeftijdsverschillen tussen bruid en bruidegom, zijn zeker geen regel te noemen en ook niet de oorzaak van de hogere gemiddelde leeftijd waarop men in de eerste helft van de 19de eeuw in het huwelijk trad. Dat had vooral te maken met verarming, waardoor de echtgenoot langer moest sparen eer hij zijn bruid een onderkomen kon bieden en haar ook nog kon onderhouden. De meeste vrouwen hadden immers geen werk buitenshuis en waren dus financieel volledig afhankelijk van hun man. Verder valt op dat, ongeacht de leeftijd van het echtpaar, nogal wat kinderen erg jong stierven en vóór het huwelijk verwekt werden, niet abnormaal als men steeds later gaat trouwen.